

kunne finde den mindste Knokkel tilbage af den. Er der nogen Moders Sjæl, hvem det vilde kunne glæde, om Ministeriet nu ved et Cirkulære af Dags Dato tilkendegav, at man ikke havde noget imod, at Statens Lærere indmeldte sig som Medlemmer af Riffeforeninger? Hvem skulde det glæde og gavne? De Lærere fra Midten af Firserne, som den Gang havde haft Lyst til at indmelde sig i Riffeforeninger og være med i det, dem kan det jo ikke nytte; for dem kommer Ophævelsen af dette Forbud 20 Aar for sent. Og Lærerne i Nutiden kunde det lige saa lidt bringe nogen Gavn og Glæde; de kunne lige saa lidt som Lærerne fra 1885 komme ind i Riffeforeninger, de forrige, fordi det var dem forbudt at gaa ind, og de nuværende, fordi der jo ingen saadan Forening er, de kunde komme ind i. Saa kunde man maaske sige: Ja, men saa Lærerne i Fremtiden? Der kunde jo komme en Fremtid, der atter bragte Forsøg paa at oprette Riffeforeninger; og for de Lærere, der leve til den Tid, og som kunde have Lyst til at komme ind i de Foreninger, kunde det jo have Betydning, om dette Forbud nu blev ophævet. Vi nære alle den Tro og Forventning, at Forhold som de, der gavede Anledning til Tilløbene til Oprettelsen af disse Foreninger, aldrig ville vende tilbage igen. Men om de gjorde det, om Landet nogen Sinde igen saa et Ministerium, under hvilket Forholdene bleve af lignende Art som i 1885, vilde saa en i dette Aar sket Ophævelse af Forbudet have den fjerneste Betydning? Paa 10 Minutter eller i kortere Tid kunde det paagældende Ministerium jo skrive de to Linier om et nyt Forbud mod, at Lærerne gik ind i Riffeforeninger. Ogsaa for Fremtidens Lærere vilde en Ophævelse af dette Forbud være akkurat lige saa betydningsløst som for Nutidens.

For den ene Part af Cirkulærets to Dele, den, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne udtalte, som er den vigtigste, og langt den største Part af Cirkulæret, vil mit Svar paa Forespørgselen altsaa være det: Formelt vil der intet være til Hinder for direkte at ophæve det i sin Tid udstedte Forbud mod, at Lærerne indtræde som Medlemmer af Riffeforeninger. Men reelt vilde et Cirkulære herom være absolut uden Betydning, da Grundlaget for Forbudet for lang Tid siden er forsvundet og dermed Forbudets reelle Betydning. Et ministerielt Cirkulære om, at nu er det tilladt at melde sig ind i

Riffeforeninger, vilde jeg derfor betragte som paa Forhaand hjemfaldet til Latter, ganske ligesom en Ophævelse af andre, nu betydningsløse, Paabud af den Art, som jeg før nævnte. Det vilde være et Stykke Arbejde, som i mine Øjne først og fremmest vilde minde om Don Quixotes Kamp mod Vejrmøllerne. Eller det vilde blive en Art spiritistisk Forestilling, hvor man fremmanede en for lang Tid siden afdød og slog Liget ihjel. De allerfleste af Tilskuerne vilde rimeligvis betragte denne Forestilling for at være nærmest Humbug. Et Forbud mod at være Medlem af Riffeforeninger havde sin reelle Betydning, da vi havde disse Foreninger, men da disse Foreninger forlængst ere døde og borte, er Forbudet mod at gaa ind i dem reelt lige saa dødt og borte. Og der er ikke det Menneske i Landet, for hvem det spiller den fjerneste Rolle, om dette Forbud efter Sagens Natur maa anses for forsvundet og reelt er forsvundet sammen med den sidste Riffeforening, eller om det nu 20 Aar efter direkte blev erklæret for nu at være ophævet.

Den anden i Cirkulæret anordnede Foranstaltning gaar ud paa, at Skoledirektionerne skulle „advare Lærerne mod de Følger, som en agitatorisk ophidsende Optræden fra deres Side mod Regeringen og dens Foranstaltninger vil have for dem“. Hvorledes skulde *dette* nu kunne ophæves? Det er en Ordre, som i April 1885 er udgaaet til Skoledirektionerne, og som disse formentlig have efterkommet i Løbet af Foraaret. Alle de nuværende Lærere, som vare ansatte for 21 Aar tilbage, ere altsaa den Gang af Skoledirektionerne blevne advarede mod de Følger, en ophidsende agitatorisk Optræden kunde have. Hvilke disse Følger kunde blive, er ikke nævnt i Cirkulæret, saaledes som ved Forbudet mod Riffeforeningerne, hvor Følgen angives at være Entledigelse ad administrativ Vej, det vil altsaa sige Afsked med Pension. Men i Praxis viste Følgen sig jo at være Jústissag, anlagt mod Lærere, der havde udtalt sig saaledes, at de kunde ventes dømt af Domstolene. Det har saa efter Udsendelsen af denne Paamindelse om eventuelle Følger været Lærernes Sag selv at overveje og bedømme, hvilken Grad af agitatorisk Ophidselse der kunde ventes at drage Følger efter sig i Retning af Sagsanlæg og derefter eventuel Domfældelse. Og her er det Spørgsmaal, der interessere Lærerne, hvorledes de forskellige Regeringer i saa Henseende maa forventes at drage Grænserne for, hvad de ville